

СТАНОВИЩЕ

относно конкурс за доцент по 2.2. История и археология (история на България) в Нов български университет

от проф. д-р Христо Петков Тодоров, департамент „Философия и социология” в НБУ

Конкурсът за доцент по 2.2. История и археология (история на България) в Нов български университет е обявен от НБУ в брой 93 на „Държавен вестник“ от 26 ноември 2019 г. Единствен кандидат по този конкурс е гл. ас. д-р Живко Ангелов Лефтеров от департамент „История” в Нов български университет.

Кандидатът отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „доцент”. Той е придобил образователна и научна степен „доктор” през 2012 г. след успешна защита на дисертация на тема „Религиозната политика на Българската комунистическа партия и Бялото братство (1944–1989 г.)“ в НБУ. На базата на този дисертационен труд е публикувана монографията „Религиозната политика на Българската комунистическа партия и Бялото братство“. Изд. на НБУ, София 2018. ISBN 978-619-233-024-8. Живко Лефтеров заема академичната длъжност „главен асистент” в НБУ от 2013 г. От самооценката на кандидата личи, че неговата досегашна академична дейност отговаря напълно на минималните национални изисквания към научната и преподавателската дейност за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Кандидатът е представил за участие в конкурса като хабилитационен труд монографията „Англиканската църква, Източното православие и България“. Изд. „Ашур“, София 2017, ISBN 978-619-7357-06-6. Освен нея са представени още 11 студии и статии, публикувани в различни български и чуждестранни периодични научни издания и научни сборници. Три от тези публикации са тясно свързани с темата на хабилитационния труд и се отнасят до различни аспекти на диалога между Англиканската църква и православието в България. На тези публикации вероятно трябва да се гледа като на предварителни проучвания и разработки, чиито резултати са намерили реализация в рамката на по-голямото изследване. Една статия е посветена на Бялото братство в България и е тематично свързана с дисертационния труд. Отделен тематичен акцент в изследванията на Живко Лефтеров представляват три студии и статии, посветени на евангелските църкви у нас, в Съветския съюз и в Македония. Сред

тези публикации бих открил студията „Документи за процеса срещу евангелските пастори през 1949 г.“, която разкрива пред читателите картината на един малко познат трагичен епизод от българската най-нова история. Тази картина е основана на много професионално обработени и оценени архивни материали, които на това място Живко Лефтеров публикува за първи път. Друг тематичен акцент образува група от три студии и статии, посветени на различни страни от политиката на комунистическия режим в България по отношение на църквите и религиозните общности. Две от тях са особено интересни, защото се занимават с малко известните нереализирани планове за разрушаване на църквата „Св. Неделя“ и джамията „Баня Баши“ при преустройството на центъра на София през 50-те години на XX век.

Монографията „Англиканската църква, Източното православие и България“ представлява първо по рода си цялостно оригинално изследване върху историята на отношенията между Англиканската църква и Източното православие. Живко Лефтеров изследва тези отношения започвайки с епизодичните контакти в началото на XVII век между отделилата се около един век по-рано от лоното на католицизма Англиканска църква и Цариградската патриаршия и ги проследява чак до последното десетилетие на XX век. Макар богословските идеи и доктриналните различия между Англиканската църква и Източното православие да са анализирани и обяснени внимателно и подробно, главната сюжетна линия в изследването все пак не е богословска, а църковно-политическа. Това се дължи не толкова на познавателния интерес на автора и неговата обща нагласа, а на онова, което дава като основа самият изворов материал. Този материал позволява да се направи общата констатация, че диалогът между Англиканската църква и Източното православие през вековете и за двете страни е бил мотивиран колкото от желанието да се опонира идейно на католицизма, толкова и от ясно изразени *политически* цели.

От една страна през по-ранните периоди на англиканско-православния диалог Англиканската църква търси съюзници срещу дълго съществуващата заплаха от възстановяване на католицизма в Англия, а по-късно, през XIX век тя все повече действа за реализацията на политиката на Великобритания в Източна Европа. От друга страна интересът на православието към диалог с Англиканската църква е продиктуван от такива цели като например желанието на руския цар Петър I да модернизира страната си, стремежите на православните народи в Османската империя за църковна независимост и национално освобождение, усилието на Българската православна църква да излезе от наложената ѝ изолация и най-сетне от стремежа на

комунистическия режим у нас чрез сътрудничеството между църквите и икуменизма да си извоюва присъствие на международната сцена. Тъй като обаче мотивите за диалога между Англиканската църква и Източното православие са преобладаващо политически, а не толкова верски, този диалог отслабва и е на път да угасне през 90-те години на XX век когато след политическите промени в Източна Европа вече като че ли и от двете страни няма значима цел, за чието постигане да може да допринесе другата страна. Всички споменати, а и редица други по-малки исторически сюжети, са реконструирани и разказани в изследването много внимателно и на места със завидна скрупульозност. Навлизането в детайли баче не е попречило на автора да не изпуска нито за миг една обща сюжетна линия на изследването и да държи неговия фокус. Много добро впечатление като читател ми направи, че въпросът за диалога между Англиканската църква и Източното православие през всички периоди е разгледан на фона на по-обхватната картина на църковния живот изобщо и на големите политически събития. Няма съмнение, че Живко Лефтеров е сериозен познавач на българския църковен живот от епохата на Възраждането насетне. Разбира се, както личи и от споменатите по-горе публикации, той познава най-добре и в най-големи детайли религиозния и църковен живот в нашата страна през епохата на комунистическия режим.

Иска ми се на края на моето становище да спомена още едно наистина заслужаващо признание изследователско постижение на Живко Лефтеров. Заедно с Момчил Методиев той е съставител на внушителния том „Кирил, патриарх Български. Дневници“, издаден през 2018 г. от издателството на НБУ. В основата на това изключително ценно за разбирането на църковния живот у нас около и след Втората световна война издание стои огромна първокласна работа на архивист, която може да бъде образец за всеки друг изследовател.

Познавам Живко Лефтеров от съвместната ни работа в Нов български университет през последните повече от 15 години. Имам отлични впечатления от него. Възприемам го като изключително добросъвестен, отговорен, отзивчив и добронамерен човек с независимо и самостоятелно мислене и с голяма творческа енергия.

Заключение: Цялостната досегашна академична дейност на гл. ас. д-р Живко Ангелов Лефтеров дава всички основания той да бъде избран за доцент по 2.2. История

и археология (история на България) в Нов български университет. Като член на
Научното жури ще гласувам напълно убедено ЗА неговото избиране.

Подпис:

София, 12 март 2020 г.